

สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา
Borapha University

ปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเป็นแม่: กระบวนการของการเป็นมารดา
ในนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ

บุญมี ภูด่านจัว

๕ ๓๐๐๖๐๖๐

23 ก.ย. 2558

349871

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์

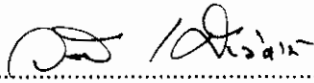
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

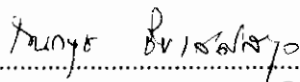
กรกฎาคม 2556

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยบูรพา

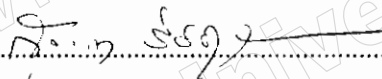
คณะกรรมการควบคุมคุณนิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณนิพนธ์ ได้พิจารณา
คุณนิพนธ์ของ บุญมี ภูค่านจัว ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณนิพนธ์

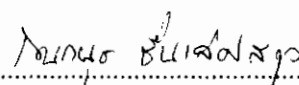

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ เดียวอิสระ)

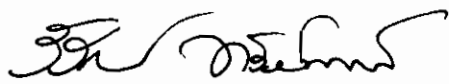

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกนุช ชื่นเลิศสกุล)

คณะกรรมการสอบคุณนิพนธ์

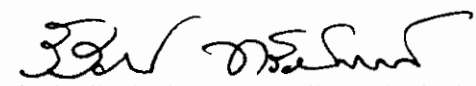

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา รัชสกุล)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ เดียวอิสระ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกนุช ชื่นเลิศสกุล)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร ทรัพย์กรานนท์)

คณะพยาบาลศาสตร์อนุมัติให้รับคุณนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร ทรัพย์กรานนท์)

วันที่ 12 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2556

ประกาศคุณูปการ

คุณฐิณิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณ เดียววิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกนุช ชื่นเลิศสกุล อาจารย์ ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้พลังความคิด ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และปลั่งใจมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึก ซาบซึ้ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา รัชชกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกรณ์ ทรัพย์กรานนท์ ประธาน และกรรมการ สอบคุณฐิณิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขคุณฐิณิพนธ์ฉบับนี้ให้ชัดเจน และมีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทั้งในและนอกหลักสูตรทุกท่านที่กรุณาประสิทธิ์ประสาท ความรู้ให้แก่ศิษย์ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ครุณี รุจกรกานต์ คณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่สนับสนุนให้มีโอกาสได้ศึกษาต่อ ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พร้อมจิตร์ ห่อนบุญเหิม และคณาจารย์ในกลุ่มวิชาการพยาบาลครอบครัว ทุกท่านที่เป็นกำลังใจ และให้เวลาในการดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่อง ขอขอบพระคุณ ดร.เกื้อพันธ์ กลั่นการดี อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม รวมถึงพี่ และเพื่อนร่วมรุ่น นิสิตปริญญาเอกทุกท่านที่เป็นกำลังใจ และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยเพื่อขยาย มุมมองในการวิเคราะห์มากขึ้น และขอขอบพระคุณแหล่งทุนจาก โครงการผลิต และพัฒนาอาจารย์ สาขาขาดแคลน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และทุนอุดหนุนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา จาก สภากาชาดไทย ที่สนับสนุนงบประมาณในการศึกษา

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ที่ยินดีถ่ายทอดประสบการณ์อันมีค่าให้ผู้วิจัยร่วมรับรู้ ผู้วิจัยหวังว่าผลการศึกษาที่ได้จะเป็นเสียงสะท้อนไปสู่สังคมเพื่อลดการตีตรา แต่ปรับเปลี่ยนเป็น ความเข้าใจ และส่งเสริมศักยภาพนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจให้เป็นมารดาที่มีคุณภาพต่อไป ผู้วิจัย ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านอย่างลึกซึ้ง และขอให้ได้พบเจอแต่สิ่งที่ดีในชีวิต มีพลังกาย และมีพลังใจที่เข้มแข็ง และขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ โรงพยาบาล เจ้าหน้าที่ในแผนกวางแผน ครอบครัว แผนกห้องคลอดและหลังคลอด รวมถึงกัลยาณมิตร และผู้ช่วยเหลือทุกท่านในการเก็บ รวบรวมข้อมูล เหนืออื่นใด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่ง ที่ให้กำลังใจ คอยเกื้อหนุน และประคับประคองให้เส้นทางการศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

บุญมี ภูด่านจัว

50810425: สาขาวิชา: พยาบาลศาสตร์; ปร.ค. (พยาบาลศาสตร์)

คำสำคัญ: ประสบการณ์/ นักเรียน/ การเป็นมารดา/ ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ

บุญมี ภูค่านิ้ว: ปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเป็นแม่: กระบวนการของการเป็นมารดา
ในนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ (SELF TRANSFORMATION TO BE A MOTHER: THE
PROCESS OF BEING A MOTHER OF UNINTENDED PREGNANT SCHOOLGIRLS)

คณะกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์: วรณี เดียววิศรศ, Ph.D., กนกนุช ชื่นเลิศสกุล, พย.ค. 272 หน้า.

ปี พ.ศ. 2556.

การเป็นมารดาของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ เป็นภาวะวิกฤตช่วงหนึ่งของชีวิตที่ผู้เผชิญ
กับสถานการณ์นี้ต้องพยายามแก้ปัญหา ปรับตัว และเปลี่ยนผ่านสู่บทบาทใหม่ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์
เพื่ออธิบายกระบวนการของการเป็นมารดาในนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ นับตั้งแต่รับรู้ว่าตั้งครรภ์จนถึง
ระยะ 4 เดือนหลังคลอด ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบทฤษฎีพื้นฐานของ Strauss and Corbin (1998)
เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พร้อมกับทราวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเปรียบเทียบ
ตลอดเวลา และการให้รหัส จนกระทั่งทฤษฎีพื้นฐานที่ได้มีความอิ่มตัว ตามหลักการเลือกตัวอย่างเชิงทฤษฎี
นับจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดรวม 22 คน

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นการปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเป็นแม่ของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ
ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนตนเองเนื่องจากไม่สามารถกลับสู่สภาวะเดิมเหมือนในระลอกก่อนตั้งครรภ์
และสร้างตัวตนใหม่ เพื่อรับและทำบทบาทของการเป็นแม่ ประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 จำยอม
ตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่: จุดเริ่มต้นของการเป็นแม่ ระยะที่ 2 สวมบทบาท: เตรียมพร้อมเพื่อเลี้ยงดูลูก
และระยะที่ 3 สร้างสมดุลในชีวิตใหม่ ทั้งนี้ เมื่อรับรู้ว่าตั้งครรภ์ นักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจเผชิญกับ
การสูญเสียสภาวะเดิม และพยายามรักษาสภาวะเดิมให้คงอยู่ รวมถึงการรับรู้ว่าคุณไม่สามารถปฏิเสธ
ความรับผิดชอบของการเป็นแม่ได้ ดังนั้น จึงปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อรับและทำบทบาทใหม่ โดยมีความรู้สึก
ของการเป็นแม่ และสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับลูกที่เกิดขึ้น เป็นตัวชี้้นำให้เคลื่อนเข้าสู่ระยะต่าง ๆ
และมีการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรม เพื่อพัฒนาความสามารถ และใช้ศักยภาพ
ของตนเองมากขึ้นให้เป็นแม่ที่สามารถเลี้ยงดูลูกได้อย่างดีที่สุด

ผลการศึกษาครั้งนี้ ทำให้เข้าใจกระบวนการปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเป็นแม่ของนักเรียน
ที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ พยาบาลควรส่งเสริมให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจเกิดความรู้สึกของการเป็นแม่
โดยเร็ว ร่วมกับการพัฒนาศักยภาพในการทำหน้าที่แม่ และสร้างความมั่นใจในการเป็นแม่ เพื่อให้นักเรียน
ที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจสามารถสร้างตัวตนใหม่ และเปลี่ยนผ่านในแต่ละระยะ ได้อย่างสมดุล

50810425: MAJOR: NURSING SCIENCE; Ph.D. (NURSING SCIENCE)

KEYWORDS: EXPERIENCES/ SCHOOLGIRLS/ BEING A MOTHER/ UNINTENDED
PREGNANT

BOONMEE PHOODAANGAU: SELF TRANSFORMATION TO BE A MOTHER: THE
PROCESS OF BEING A MOTHER OF UNINTENDED PREGNANT SCHOOLGIRLS.

ADVISORY COMMITTEE: WANNEE DEOISRES, Ph.D., KANOKNUCH CHUNLESTSKUL, D.N.S.
272 P. 2013.

As a mother of the schoolgirls, who become unintentionally pregnant, they have to learn how to adjust this critical period of life in order to solve, and adapt to the problems that can be associated with the new roles for both the mother and the student. The purpose of this study was to understand and to explain the process of being a mother of the schoolgirls since they known that they were pregnant until four months after delivery. Grounded theory method of Strauss and Corbin (1998) was used in this study. The gathering data was employed in-depth interviews in accordance and data analysis was done using the constant comparative method and coding, which data was collection with the principles of theoretical sampling until theory saturation from the 22 participants.

The finding of the study demonstrated that "Self transformation to be a mother" is the basic social psychological process for those schoolgirls who become unintentionally pregnant and to be a mother. These schoolgirls must adapt to a new balance between their original and new identity and state. The self transformation of being a mother can be classified and explain through these three (3) phases: first phase is the "surrender to become pregnancy and to be a mother: the starting point to be a motherhood"; second phase is "Taking role: preparing for childbearing" and final phase is that "to create a new balance in life". However, before becoming a mother, the schoolgirl to close is that "loss to its original state" leads to them face this self transformation by having to change the way they think, act and also develop a new behavior that would bring out a greater potential to be a mother who can take care of their developing child.

This result provides an understanding of the transition process to motherhood and to hold the maternal role of participants. The nurse, health care professionals, and others that connect with those schoolgirls, who become unintentionally pregnant and to becoming a mother, should be encouraged to support and to assist them, when possible, to continue to cope with the various stages including; felling of being a mother, potential and confident in New-Being as a mother.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	7
ฐานแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	7
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	9
ขอบเขตของการวิจัย	10
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
สถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นระหว่างเรียน มาตรการป้องกัน	
และแนวทางช่วยเหลือของกระทรวงศึกษาธิการ	13
มุมมองของวิชาชีพด้านสุขภาพ (Health professional perspectives)	18
มุมมองสตรีนิยม (Feminisms perspectives)	33
มุมมองทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์นิยม (Symbolic interactionism perspectives)	38
มุมมองทฤษฎีการเปลี่ยนผ่าน (Transition theory perspectives)	41
ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นมารดา	47
3 วิธีดำเนินการวิจัย	62
พื้นที่ที่ศึกษา และสถานที่เก็บรวบรวมข้อมูล	62
ผู้ให้ข้อมูลหลัก: คุณสมบัติ และวิธีการเลือก	65
การเก็บรวบรวมข้อมูล	66
การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล	78
การวิเคราะห์ข้อมูล	78

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการศึกษา	83
4 ผลการวิจัย	88
ภูมิหลังส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล	89
ภาพรวมของผลการวิจัย “ปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเป็นแม่: กระบวนการของ การเป็นมารดาในนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ”	95
ระยะที่ 1 จำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่: จุดเริ่มต้นของการเป็นแม่	108
กลยุทธ์การปรับเปลี่ยนทัศนทางความคิด: การปรับสมดุลระหว่างสภาวะใหม่ และสภาวะเดิม	137
ผลลัพธ์: ยอมรับสภาวะใหม่	145
บริบท และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการจำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่	147
สรุประยะจำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่: จุดเริ่มต้นของการเป็นแม่	150
ระยะที่ 2 สวมบทบาท: เตรียมพร้อมเพื่อเลี้ยงดูลูก	151
กลยุทธ์: การสร้างความมั่นคงปลอดภัยเพื่อแม่และลูก	156
ผลลัพธ์: ทวีความรัก ความผูกพัน	161
บริบท และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการสวมบทบาทเตรียมพร้อมเพื่อเลี้ยงดูลูก	162
สรุประยะสวมบทบาท: เตรียมพร้อมเพื่อเลี้ยงดูลูก	164
ระยะที่ 3 สร้างสมดุลในชีวิตใหม่	165
กลยุทธ์: การเผชิญความจริง	171
ผลลัพธ์: ตัวตนใหม่	180
บริบท และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสมดุลในชีวิตใหม่	185
สรุประยะสร้างสมดุลในชีวิตใหม่	193
5 อภิปรายผลการวิจัย	194
ระยะที่ 1 จำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่: จุดเริ่มต้นของการเป็นแม่	194
ระยะที่ 2 สวมบทบาท: เตรียมพร้อมเพื่อเลี้ยงดูลูก	208
ระยะที่ 3 สร้างสมดุลในชีวิตใหม่	211
6 สรุปผลการวิจัย ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะ	222
สรุปผลการวิจัย	222

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ข้อจำกัด	227
ข้อเสนอแนะ	227
บรรณานุกรม	236
ภาคผนวก	251
ภาคผนวก ก	252
ภาคผนวก ข	254
ภาคผนวก ค	259
ภาคผนวก ง	263
ภาคผนวก จ	270
ประวัติย่อของผู้วิจัย	272

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ตัวอย่างการให้รหัสแบบเปิดกว้าง (Open coding)	80
2 ตัวอย่างการให้รหัสตามแนวคิดที่สัมพันธ์กัน (Axial coding)	81
3 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (จำนวน 22 คน).....	89
4 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการตั้งครรภ์ และการคลอด (ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 22 คน)	90
5 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามข้อมูลภายหลังคลอด (ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 22 คน)	92
6 จำนวนและร้อยละของบิดาของบุตร จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 21 คน)	94
7 จำนวนและร้อยละของบุตร จำแนกตามเพศ และน้ำหนักแรกเกิด (ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 22 คน)	95

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ภาพรวมระยะจำยอมตั้งครรภ์ จำใจเป็นแม่: จุดเริ่มต้นของการเป็นแม่.....	100
2 ภาพรวมระยะสวมบทบาท: เตรียมพร้อมเพื่อเลี้ยงดูลูก	103
3 ภาพรวมระยะสร้างสมดุลในชีวิตใหม่.....	105
4 กระบวนการ “ปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเป็นแม่” ของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ตั้งใจ	107
5 วัฏวนของการจมอยู่กับความคิด.....	123
6 กลยุทธ์การรักษาและกอบกู้สภาวะเดิม.....	124
7 ความรู้สึกของการเป็นแม่ และสัมพันธภาพที่ถูกปิดกั้น	127
8 การรับรู้ถึงการสูญเสียสภาวะเดิม	133
9 กลยุทธ์การปรับเปลี่ยนทัศนคติทางความคิด: การปรับสมดุลระหว่างสภาวะใหม่ และสภาวะเดิม	138
10 ความรู้สึกของการเป็นและสัมพันธภาพที่ถูกเปิดออก	146
11 ความรู้สึกของการเป็นแม่ขณะตั้งครรภ์.....	155
12 กลยุทธ์การสร้างความมั่นคงปลอดภัยเพื่อแม่และลูก	160
13 ความรู้สึกของการเป็นแม่ และสัมพันธภาพระหว่างแม่และลูกในครรภ์.....	162
14 ความรู้สึกของการเป็นแม่ภายหลังคลอด	171
15 วงจรการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของลูก	176
16 กลยุทธ์การเผชิญความจริง	179
17 ตัวตนใหม่: ผลลัพธ์การสร้างสมดุลในชีวิตใหม่.....	184
18 ความรู้สึกของการเป็นแม่ และสัมพันธภาพระหว่างแม่และลูกภายหลังคลอด.....	185